

РУСКО-СРПСКА ЕНЕРГЕТСКА САРАДЊА

Моје излагање није директно у вези са Републиком Српском, него Србијом. Ја сам у Србији био четири пута, а у Српској сам први пут. Основни капитал Русије у Србији је предузеће Нафтна индустрија Србије коју је купио Газпром, у коју је инвестирао више од милијарду еура. Рафинерије у Новом Саду и Панчеву биле су врло оштећене током НАТО бомбардовања. Када је Србија као држава одлучила да приватизује НИС, западне компаније нису показале заинтересованост да улажу у модернизацију тих предузећа. У Европи постоји много рафинерија које не раде пуним капацитетом. Западне компаније су рачунале с тим да ће српске рафинерије у потпуности престати да раде зато што не испуњавају европске стандарде, односно нафта не испуњава европске стандарде. Тада би западне компаније у Србији продавале гориво које се довози из других европских земаља које су чланице Европске Уније. Газпром није имао своје рафинерије на територији Европе и зато је предузеће одлучило уложити у модернизацију ових рафинерија и као резултат се појавило гориво квалитете ЕВРО 5. Управо то гориво се користи у Србији, Босни и Херцеговини, у Бугарској и у другим земљама. Истовремено, шири се мрежа бензинских пумпи под фирмом Газпром или НИС. Након преузимања од стране Газпрома, учешће НИС-а у тржишту горива порасло је са 31 на 42%, а на општем тржишту са 68 на 78%. Од 2009. године профит НИС-а се повећао на 82%. До доласка Газпрома, НИС је имао губитке. У тренутку када је Газпром преузео НИС, губитак је био већи од једне милијарде еура. Коначно, 2013. године, по први пут НИС је исплатио дивиденде и то 25% од чистог прихода. Као што је познато, Газпром има 56% акција НИС-а, а остало је у државном и власништву грађана Србије. Вриједност акција НИС-а од 2008. године је скоро два пута повећана. НИС врши геолошка истраживања не само у Србији, него у Босни и Херцеговини, Мађарској и Румунији. Велике наде се полажу у фабрику у Новом Саду, гдје је теку велика реконструкција. Ту ће се производити јединствена моторна уља која ће се продавати не само на Балкану, него у

¹ Директор Националног института за енергетику из Москве и главни уредник Гаспромовог корпоративног часописа

цијелом свијету. Менаџер Кирил Кравченко, који је руководиолац НИС-а, стално подржава улазак Србије у Европску Унију - он није политичар него бизнисмен и очигледно рачуна са јачањем утицаја своје компаније на тржишту ЕУ. Међутим, треба водити рачуна да још ниједна земља није примљена у Европску Унију док није постала чланица НАТО-а, а НАТО је антируски. Ни европске компаније нису одушевљене успјесима НИС-а зато што она једноставно преузима њихово тржиште. Представници ЕУ су вршили притисак на Владу Србије да на неки начин примора Газпром да оде из НИС-а. Ако НИС дође у руке некој европској компанији, можда ће Србију и примити у Европску Унију. Нема ништа чудно у томе што Српска влада стално повећава порезе НИС-у. Значи, 2013. године НИС је у буџет Србије уплатио око милијарду еура директних и индиректних пореза. То је за 32% више него што је уплаћено 2012. године. Ове године, у првом полугодишту је 17% више плаћених пореза него што је то било у истом периоду прошле године. Као резултат, чиста добит НИС-а је смањена за 5%. Одмах послје побједи на парламентарним изборима, Александар Вучић је тражио од руководства НИС-а да више новца исплаћују за дивиденде, а да га не улажу у даље инвестиције и у развој. Инвестициони уговор који су потписали Газпром и Влада Србије, подразумијева да се дивиденде НИС-а морају (15% дивиденд) усмјеравати у даљи развој. Чинило се да се од Газпром-а тражи да буде заинтересован за исплату дивиденде, а не за развој. Међутим, руска компанија је ставила акценат управо на развој компаније, а не на извлачење новца из ње. Ако компанија не буде реинвестирала средства, она ће врло брзо почети пропадати и доживљавати губитке. Производња губитака аутоматски значи и престанак исплаћивања дивиденди. Ове године Влада Србије је тражила да се поново прегледа тај уговор о сарадњи. Влада Србије је практично тражила право да може још више оптеретити НИС. Истовремено је влада почела проводити истрагу о приватизацији НИС-а. При томе је задуженост државних, односно јавних предузећа у Србији много већа него задуженост НИС-а, већа је за 530 милиона еура и Влада, наравно, ниједног тренутка не покушава да угаси, да затвори тај дуг. Треба обратити пажњу и на енергетске пројекте. Заједно са компанијом Газпром електро холдинг, НИС гради гасну станицу у Панчеву снаге 140 мегавата. Та инвестиција вриједи 180 милиона еура. Уз то, Европска Унија врши притисак да Србија користи обновљиву енергију, а Влада Србије ту обавезу пребацује на НИС. Дакле, компанија прави вјетроенергане, односно вјетропарк у Пландишту снаге 102 мегавата, а инвестиција је већа од 160 милиона. Као што је познато, Русија

је највећи достављач гаса у Европи. При томе, сви остали добављачи смањују своју количину гаса коју достављају, а Руска Федерација повећава. Кориштење европског гаса, односно производња гаса у Европи се смањује, што значи да ће извоз гаса из Русије расти. По томе се већ види да је пројекат Јужни ток тражен, да је потребан. Тешко да су наде у амерички гас оправдане. Такав гас ће бити много скупљи него руски и ако погледамо на уговоре које америчке компаније склапају, видјећемо да су они склопљени углавном са азијским компанијама гдје је гас доста скупљи него у Европи. Ако погледамо количину производње гаса у Америци, видјећемо да она већ неколико посљедњих година уопште не расте. Како се смањује производња гаса у Европској Унији, они повећавају своје приче о обновљивој енергији. При томе је производња енергије из обновљивих извора много већа него производња америчког гаса. Имао сам прилику разговарати са министром финансија Саксоније и он ми је рекао да трошкови Савезне Републике Њемачке за обновљиву енергију износе око 1,5% бруто друштвеног производа. Ако се деси да та средства порасту, да достигну 2% бруто друштвеног производа, можемо очекивати протесте какви су били у Бугарској и другим земљама. У овом тренутку Њемачка даје око 24 милијарде за подршку кориштењу енергије из обновљивих извора и то је два пута више него што плаћа Русији за гас. Влада Србије настоји да се што више енергије користи из обновљивих извора, а то значи да ће цијена струје за грађане све више расти. На тај начин Влада не ради у интересу свог народа, него испуњава наредбе других земаља. Зато можемо ускоро очекивати оштар протест народног незадовољства у Србији. Русија предлаже Србији економску сарадњу у производњи нафтних деривате и производњи гаса. За сад нам говоре да не можемо дозволити изградњу Јужног тока зато што нам то не дозвољава Европска комисија, а како знамо, Србија још увијек није чланица Европске Уније.